

Strategická evaluace OPZ I – relevance

Manažerské shrnutí

Zaměření a postup zpracování evaluace

Strategická evaluace se primárně věnuje ověření relevance Operačního programu Zaměstnanost (OPZ). Cílem je tedy ověření platnosti nastavení strategie OPZ (ověření správnosti/aktuálnosti identifikovaných problémů a potřeb, správnosti nastavení cílů a územní dimenze, integrovaných nástrojů a komplementarit). Ověřována je také aktuálnost nastavené intervenční logiky (aktivity, příjemci, cílové skupiny či indikátory). Výsledky evaluace budou využity pro Zprávu o pokroku 2017 dle čl. 52 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 a do dalších evaluací MMR-NOK.

Evaluace je rozdělena do tří evaluačních úkolů (které se následně člení do evaluačních otázek):

- Úkol 1: Ověřte, zda jsou problémy a potřeby původně identifikované k řešení v OPZ stále aktuální
- Úkol 2: Ověřte relevanci nastavení intervenční logiky investičních priorit/specifických cílů OPZ (potřebnost cílových skupin a aktivit, aktuálnost příjemců a indikátorů, vč. cílových hodnoty a aktuálnost externích faktorů a předpokladů)
- Úkol 3: Vyhodnoťte nastavení územní dimenze, integrovaných nástrojů a komplementarit OPZ

Evaluace byla zahájena dne 11. 11. 2016 podpisem smlouvy mezi MPSV a společností HOPE GROUP s.r.o. Dne 11. 1. 2017 byla předložena Průběžná zpráva, dne 13. 2. 2017 je předložena Závěrečná zpráva, která je finalizována do 30. 3. 2017. Zpráva obsahuje výsledky z řešení evaluačního úkolu 1, 2 a 3 a dále zjištění, závěry a doporučení k jednotlivým dílčím evaluačním otázkám.

Zjištění a závěry

Zhodnocení změn vnějšího prostředí a aktuálnosti problémů a potřeb vymezených v OPZ

K nejvýznamnějším změnám vnějšího prostředí OPZ došlo v oblasti zaměstnanosti a trhu práce, kde došlo k zásadnímu snížení nezaměstnanosti. V listopadu 2016 dokonce podíl nezaměstnaných klesl pod hranici 5 % a počet volných míst dosáhl 140 000. Významně se rovněž změnila i struktura nezaměstnanosti, kde došlo k podstatnému snížení podílu mladých nezaměstnaných. V této oblasti tedy došlo k významné změně potřeb. **V ostatních oblastech řešených OPZ nejsou nastalé změny příliš významné.** Nejvýznamnější změnou v oblasti rovnosti mužů a žen je nárůst míry zaměstnanosti žen, ale problém rozdílu oproti zaměstnanosti mužů přetrvává. V oblasti sociálního začleňování lze za signifikantní změnu označit poměrně velký nárůst sociálně vyloučených lokalit i počtu obyvatel v nich žijících, sociální začleňování je tedy nadále velmi potřebné. V oblasti sociálních inovací a mezinárodní spolupráce se objevily nové výzvy, které plynou z kontextu celkových společenských změn (Společnost 4.0, důraz na efektivitu). Tyto nové výzvy ještě více zdůrazňují potřebnost hledání nových/inovační řešení a stávající potřeby jen umocňují. V oblasti veřejné správy se pak jedná především o implementaci Zákona o státní službě do běžné praxe úřadů, díky kterému ovšem došlo jen k částečnému zmírnění problémů stran její profesionalizace.

Většina strategických dokumentů relevantních pro OPZ byla nastavena a schválena pro programové období 2014 – 2020 a nedochází k jejich změnám. V několika případech došlo ke zpracování strategií navazujících, nicméně ani zde strategické cíle nedoznaly významných změn. Rovněž bylo zpracováno několik nových strategií (např. Průmysl 4.0 či Koncepce sociálního bydlení) a aktualizována opatření v Národním programu reform, ani tyto změny ovšem neměly vliv na OPZ.

Ověření nastavení intervenční logiky

Ve většině investičních priorit OPZ je nastavená intervenční logika stále platná, provedeným šetřením nebyl identifikován žádný zásadní námět k rozšíření či zúžení cílových skupin, příjemců či aktivit ani k významné úpravě věcné stránky indikátorové soustavy. **Podstatné změny byly ovšem evaluací identifikovány v oblasti zaměstnanosti a trhu práce,** kde nastavení intervenční logiky vycházelo z významně odlišné situace a velmi se změnila struktura cílových skupin. Evaluátor dále identifikoval riziko nenaplnění cílových hodnot u některých indikátorů.

Zaměstnanost a trh práce (IP 1.1, 1.4, 1.5)

Nastavení intervenční logiky investiční priority 1.1 vycházelo v době přípravy OPZ z významně odlišné situace na trhu práce. Proto se zde objevovaly problémy a příčiny, které již v současnosti nejsou relevantní, nastala i změna ve struktuře cílové skupiny (problémem přestala být vysoká míra nezaměstnanosti a nezaměstnanost mladých do 25 let, při snížené míře nezaměstnanosti se zvýšil podíl dlouhodobě nezaměstnaných, problémy přetrvávají u uchazečů o zaměstnání 55+ a těch, u nichž se kumulují různé hendikepy). Vzhledem ke změně struktury cílové skupiny vyvstává naléhavá potřeba změny struktury intervencí vůči cílové skupině. V tomto ohledu doporučujeme zaměření a upřednostnění aktivit IP 1.1 na nejproblematičtější cílové skupiny a intenzivnější vyhledávání příslušníků cílové skupiny v aktivitách SC 1.1.2 a 1.5.1 (podpora mladých). Rovněž s ohledem na změny ve struktuře cílových skupin osob ohrožených na trhu práce je pravděpodobné nenaplnění cílových hodnot některých indikátorů (především SC 1.1.2). Vzhledem k současné situaci na trhu práce se nepředpokládá, že by pokračovala obecná podpora CS do 30 let, pokud její příslušníci nemají současně jiné hendikepy na trhu práce. Proto se nedá předpokládat naplnění hodnot indikátorů.

Nastavení intervenční logiky investiční priority 1.4 zaměřené na veřejné služby zaměstnanosti a systém dalšího vzdělávání je stále aktuální. Problémem však zůstává personální obsazení připravených projektů a tedy proveditelnost navržených opatření.

Nastavení intervenční logiky investiční priority 1.5 odpovídalo době vzniku OPZ. V současné době již problém rostoucí míry nezaměstnanosti mladých není aktuální, tato CS již nepatří mezi nejohroženější na trhu práce. Pro tuto IP již nebudou vyhlášovány nové výzvy ani zahajovány nové projekty.

Rovnost mužů a žen (IP 1.2)

Intervenční logika investiční priority 1.2, resp. specifického cíle 1.2.1 byla ověřena a bylo potvrzeno, že aktuální nastavení je stále relevantní a platné. I přes některé změny vnějšího prostředí v oblasti trhu práce a zaměstnanosti žen není nyní nutné měnit nastavenou intervenční logiku. Cílové hodnoty indikátorů jsou plněny více, než by tomu odpovídala aktuální fáze realizace programu, přepřínování je až v řádu stovek procent. U velké části indikátorů byla tedy doporučena revize cílových hodnot. Vzhledem k podpoře aktivity na budování služeb péče o dítě i z jiných zdrojů, doporučujeme provést

před zahájením dalších výzev vyhodnocení vývoje demografických trendů a naplnění potřeb v této oblasti.

Adaptabilita a další vzdělávání (IP 1.3)

Intervenční logika investiční priority 1.3 je nastavena způsobem, který vede k naplňování stanovených specifických cílů. Z výsledků evaluace vyplývá doporučení na lepší zpřístupnění podpory MSP a OSVČ vzhledem k faktoru omezených kapacit na straně MSP / OSVČ a na větší zacílení podpory na starší pracovníky. Ti jsou hlavní cílovou skupinou SC 1.3.2, jehož cíle jsou do této chvíle naplňovány prostřednictvím společných výzev SC 1.3.1. a SC 1.3.2.

Sociální začleňování a boj s chudobou (IP 2.1, 2.2, 2.3)

Nastavená intervenční logika investičních priorit je stále aktuální a potřebná. Z cílových skupin byla v návaznosti na analytickou část jako nejdůležitější označena skupina sociálně vyloučených osob a osob sociálním vyloučením ohrožených, jejichž počet výrazně narostl a vzrostla potřeba problém řešit. Mezi nejdůležitější aktivity IP 2.2 patří aktivity cílící na zvyšování kvality a dostupnosti sociálních služeb pro sociálně vyloučené spolu s aktivitami zaměřenými na rozvoj a zavádění nových a inovativních metod sociální práce. Problémy v oblasti PO2 byly identifikovány v riziku nenaplnění některých cílových hodnot indikátorů. Prozatím nízký je počet projektů na podporu vzniku nových sociálních podniků, problematique může být také naplnění indikátorů vztahujících se k SC 2.2.2 (dostupnost a efektivita zdravotnických služeb), kde bylo dosud ze strany věcného garanta MZdr připraveno pouze 6 projektů. Řídící orgán by se měl v této oblasti zaměřit na intenzivnější komunikaci s potenciálními příjemci.

Sociální inovace a mezinárodní spolupráce (IP 3.1)

Postupně dochází ke zlepšování situace v oblasti propojování aktérů a předávání informací o inovační nabídce a poptávce. Přetrvává však neochota vyčlenit kapacity/prostředky na hledání nových řešení. Poskytovatelé a donátoři služeb disponují nedostatečnými kapacitami a znalostmi pro vyhodnocování přínosů realizovaných opatření ani pro vyhodnocování skutečných příčin řešených problémů.

Dochází a zejména do budoucna lze očekávat významné celospolečenské změny v oblasti uplatnitelnosti na pracovním trhu spojené s nástupem Průmyslu 4.0. Pro tyto změny bude třeba hledat nové přístupy a řešení a proto je jedním z doporučení evaluace přizpůsobení se novým výzvám v této oblasti a podpora uplatnění ověřených inovativních řešení.

Vzhledem k nerovnoměrnému plnění cílových hodnot indikátorů (přeplňování některých indikátorů zatímco jiné – např. počet podpořených MSP – zůstávají nenaplněny) je doporučena také úprava cílových hodnot těchto indikátorů.

Veřejná správa (IP 4.1)

V oblasti rozvoje veřejné správy nebyl šetřením identifikován žádný zásadní námět k rozšíření či zúžení cílové skupiny, příjemců a aktivit. Stávající nastavení programu OPZ v této oblasti je vyhovující a umožňuje relevantním příjemcům realizovat projekty, které mají potenciál vést k řešení identifikovaných problémů. Při hodnocení aktuálnosti cílových hodnot indikátorů byl zjištěn problém v nedostatečném plnění indikátorů k počtu účastníků, v tomto ohledu doporučujeme revizi.

Územní dimenze a integrované nástroje

Identifikace územní dimenze a integrovaných nástrojů je stále relevantní a hodnocena jako potřebná. Žádné návrhy na změny Národního dokumentu územní dimenze nebyly evaluací identifikovány. Důraz by měl být kladen na zrychlení procesu schvalování strategií, zvýšení jejich kvality a stabilizaci metodického prostředí pro jejich předkládání.

Komplementarity

Nastavení komplementárních vazeb OPZ je stále relevantní. Doporučeny byly pouze drobné formální úpravy (reformulace) u dvou vazeb. Nové komplementární vazby na programy ESIF či nástroje EU nebyly identifikovány. Doporučeno bylo posílení komunikace s MŠMT (gestorem národního Fondu rozvoje kapacit MŠ a ZŠ) s ohledem na doplňkovost Fondu s aktivitami SC 1.2.1 OPZ.